Muzej Đakovštine

Đakovo, 2022.

Nakladnik
Muzej Đakovštine Đakovo

Za nakladnika
Marina Božić

Lektor
Marina Božić

Grafička priprema
Hardy, Đakovo

Tisak
Hardy, Đakovo

Naklada
200 primjeraka

ISBN 978-953-7128-76-0

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Gradske
i sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 150512063

70 godina Muzeja Đakovštine ili Prvih sedamdeset

U društvu otuđenosti, letargije, užurbanosti, materijalizma i tehnike izazov je biti primijećen i opstati. Izazov je nametati se kao društveno bitan segment - u društvu koje bježi iz kulturnih institucija. Izazov je imati snagu i volju - ne posustati dok mnogi zaziru. Izazov je ne odustati i nastaviti dok mnogi zanemaruju.

Ovako bismo mogli opisati sedamdeset godina rada i djelovanja Muzeja Đakovštine – izazov.

Prvi je izazov bio uopće osnivanje Muzeja, zatim prostorno rješenje koje je zasigurno obilježilo prvih pedeset, a danas je izazov vratiti posjetitelje koji što zbog specifičnosti užurbana života što zbog epidemije koja nas je zadesila, nemaju ili su izgubili naviku i potrebu za posjetom Muzeju i općenito kulturnim ustanovama i događajima.

Stoga mnogi muzeji mijenjaju svoj karakter. Okreću se publici, inzistiraju na njezinoj prisutnosti pa makar i u onom virtualnom svijetu koji svaki muzej čini globalno prisutnim, kulturnu baštinu naših muzeja dostupnom, izloženu na dlanu svima koji su je željni konzumirati.

Upravo s tim ciljem - da se vratimo i ponovno susretnemo, a mnoge i po prvi put upoznamo s građom Muzeja, odlučili smo se za ovu publikaciju i izložbu koja će vas ukratko upoznati s bogatstvom koje posjeduje Muzej Đakovštine, a koje je obilježilo prvih sedamdeset godina. Sigurna sam da će svaki čitatelj publikacije i posjetitelj izložbe pronaći nešto za sebe, otkriti nešto novo.

De gustibus non est disputandum kaže stara latinska zato mi nudimo raznolikost i mnoštvo u arheologiji, etnologiji, povijesti, umjetnosti i nakladničkoj građi s ciljem da svatko nađe nešto za sebe. Svi stručni djelatnici Muzeja pomno su odabrali iz svojih zbirki ono što je dosad manje poznato i viđeno kako bismo svakog posjetitelja privukli i pridobili da s nama gradi budućnost Muzeja Đakovšti-

ne, da se upozna sa svojim identitetom, poviješću i razumije ju, da stvorimo dijalog s muzejskom građom kao svjedokom nekadašnjih zbivanja ne bi li nas uputili kako što odgovornije i savjesnije djelovati u budućnosti. Ono što u muzejima vidimo, naučimo, doživimo na bilo koji način sastavni je dio onoga što nas kao narod definira. Iz prošlosti trebamo učiti da bismo gradili što kvalitetniju budućnost i otrgnuli se od unisonosti društva. Multikulturalizam briše granice identiteta, muzeji ga vraćaju! Muzeji čuvaju autentičnost našega podrijetla koja se ne može oduzeti. Upoznavanjem građe Muzeja Đakovštine ponovno se susrećemo s našim korijenima, pričamo i prepričavamo davno izgubljene i gotovo zaboravljene događaje, običaje, trenutke koji su nas oblikovali.

Ono što čovjeka kao ljudsko biće razlikuje od ostalih bića jest potreba za kulturom, kulturnim djelovanjem. Tako se u Đakovu već na početku 20. stoljeća uočava potreba za mjestom u kojem će se moći proučavati, obrazovati, uživati u materijalnoj i nematerijalnoj baštini Đakovštine, a koje će svjedočiti o kulturnom i gospodarskom razvitku Đakovštine.

A ovako je sve započelo...

Jedan od prvih zagovaratelja ideje osnivanja Muzeja na ovome području bio je Josip Žerav koji 1913. godine u „Spomen spisu od 1813. - 1913. U proslavu stogodišnjice opstanka „Ceha" djakovačkih obrtnika" spominjući obrtničku zastavu iz 1848. godine, a koja se danas nalazi u Muzeju, napisao kako bi upravo ta zastava Muzeju vrlo lijepo pristajala.

Međutim mnoge su zamisli ostale samo zamisli čak nešto više od stotinu godina.

U Službenom glasu gradskog Narodnog odbora u Djakovu Stjepan Dvoržak povjerenik za prosvjetu i kulturu napisao je i objavio 28. svibnja 1949. članak pod nazivom „Osnivanje muzeja u gradu Đakovu" u kojem navodi „ovim člankom daje se potrebito uputstvo o prikupljanju raznih predmeta historijske vrijednosti. Za osnutak muzeja, potrebno je da se organizira, muzejsko društvo, u koje bi unišli svi prosvjetni radnici kao i ostali prijatelji muzeja (...) Njegov zadatak, bio bi kao u drugim gradskim muzejima - sakupljanje

svekolikog materijala s područja – predhistorije, historije, iz doba neolita, rimskog doba i t. d. U samom gradu Đakovu i ostalim mjestima naše Đakovštine".

Ali ideje i želja za osnivanjem muzeja u gradu Đakovu nisu pratile i realizaciju istoga. Tek je 12. prosinca 1951. godine izvršni Narodni odbor Narodnog odbora grada Đakova donio Rješenje kojim se „osniva Gradski muzej u Đakovu". Na rukovodeće mjesto novoosnovanog Muzeja zasjela je Đakovčanka Hedviga Dekker, a prvi prostor u kojemu će biti smješten Muzej Đakovštine bio je u današnjoj Ulici bana Josipa Jelačića na broju 15 (nekoć je to bila Ulica JNA) u samo 208 m^2. Direktorici Dekker je u to vrijeme od velika značaja bilo Društvo prijatelja starina čija je misija bila sakupljati starine i time obogatiti sam Muzej. U jednome članku Đakovačkog lista napisala je Dekker: „Muzej Đakovštine 22. studenog 1952. svečano je izvršio otvaranje prve muzejske izložbe u 5 izložbenih prostorija i time preuzeo veliki zadatak čuvanja naše kulturne baštine..." (Hedviga Dekker, Značaj osnivanja Muzeja u Đakovu, *Đakovački list, broj 2, 28. 2. 1953., str. 4.*) Hedviga Dekker uistinu je skrbila o prikupljanju kulturne baštine. Za vrijeme njezina rukovodstva Muzej je brojio 12 000 predmeta.

Danas ovako izgleda prva muzejska zgrada - secesijska jednokatnica koju je dao izgraditi Franjo Terzić 1914. godine. Njezin je

Zgrada Muzeja u Jelačićevoj ulici

današnji izgled (prizemlje) narušen adaptacijom prostora i vanjskoga izgleda koji ovisi o trenutnoj namjeni donjeg dijela zgrade.

U siječnju 1963. godine, nakon iznenadne smrti Hedvige Dekker, direktorom Muzeja Đakovštine postao je Franjo Čordašić, dugogodišnji suradnik Muzeja i predsjednik Društva prijatelja starina.

Nakon 15 godina rada i uspješnog djelovanja u današnjoj Jelačićevoj ulici, Muzej se seli 1967. u Preradovićevu ulicu na broj 17, današnji Katoličko bogoslovni fakultet. U toj će se jednokatnici koju je dao sagraditi Josip Juraj Strossmayer 1857. zadržati sve do 1994. godine.

Zgrada u Preradovićevoj ulici

Veliki trag u djelovanju samoga Muzeja ostavit će potres 1964. koji će spomenutu zgradu destabilizirati te time uvelike utjecati na gotovo nemogući rad Muzeja koji umjesto da se bavi namijenjenom mu djelatnošću, vodi bitke s neadekvatnim, gotovo nefunkcionalnim prostorom.

Stalni postav u to vrijeme čine arheološka zbirka, etnografska i kulturno-povijesna zbirka.

Muzej djeluje uz minimalan broj zaposlenika. Zaposlenici Muzeja su direktor Franjo Čordašić i arheologinja Branka Raunig. Arheologinja Raunig zaposlena je u Muzeju do 1971., zatim se nakon njezina odlaska zapošljava etnolog Ivica Šestan. Godine 1976. u

Muzeju se zapošljava i povjesničar Krešimir Pavić. Danas je pokojni Krešimir Pavić poznat po iznimno bogatoj bibliografskoj djelatnost o kojoj svjedoči autobibliografski članak objavljen u Zborniku Muzeja Đakovštine broj 5. Popis Pavićevih objavljenih radova svjedoči o iznimno širokom i tematski različitom interesnom području. Pisao je o šahu, o iznimnim pojedincima koji su ostavili traga u Đakovu (Strossmayer, Mato Topalović, Matija Pavić, obitelj Horvat, Milko Cepelić, Luka Botić, Stjepan Marjanović), zatim o povijesti đakovačkih tiskara, bankarstvu u Đakovu, muzejskoj djelatnosti i mnogim drugim temama.

Godine 1978. umire Franjo Čordašić, a na mjestu ravnatelja Muzeja Đakovštine zamjenjuje ga Krešimir Pavić koji će tu dužnost obavljati do 1982. kada ga na tome mjestu zamjenjuje arheolog Ivo Pavlović.

Nakon niza aktivnih godina i djelovanja Muzeja, 1991. slijede teške godine ne samo za Muzej nego i za cijelu Republiku Hrvatsku. Ratne će nedaće ostaviti vrlo veliki trag kako na razvoj muzejske djelatnosti tako i na samu građu koja je bez sustavnog popisa završila uglavnom u Hrvatskom povijesnom muzeju. Predmeti iz zbirki tada su samo potrpani u kartonske kutije bez sustavnog popisa. Povrat građe započeo je 1996. i tijekom 1997. građa je vraćena.

Godine 1994. Muzej se iseljava iz Preradovićeve ulice jer je Biskupija đakovačka i srijemska dobila povrat svoje zgrade te je nova muzejska adresa Ulica Stjepana Radića 9. Nova zgrada Muzeja u potpunosti je neadekvatna, ali je trenutno jedino rješenje. Djelovanje je Muzeja prilagođeno danim uvjetima, bolje

Na ovome je mjestu nekoć stajala treća zgrada u kojoj je bio smješten Muzej

rečeno ne uvjetima da bi povrh svega iz toga prostora Muzej bio prisiljen otići jer su 1998. godine zgradu u kojoj je Muzej bio smješten kupila Đakovačka vina d.o o. U Ulici Stjepana Radića 9 Muzej Đakovštine zadržao se od 1994. do 2001. godine

U svibnju 2002. godine Muzej se seli u današnju zgradu, zgradu bivše Županijske kotarske oblasti iz 1896.

Današnja zgrada Muzeja u Ulici A. Starčevića

Od 2002. godine Muzej je otvorio tri stalna postava. Prvo je otvoren 2005. godine Etnološki stalni postav u 124 kvadratna metra. Autorica stalnoga postava bila je viša kustosica Branka Uzelac. Devet kružno povezanih cjelina etnološkog postava govore o običajima, svakodnevici, blagdanima uglavnom u vremenskom rasponu od sedamdesetih godina 19. stoljeća pa do tridesetih godina 20. stoljeća.

Povijesni stalni postav otvoren je 2006. godine. Autor stalnoga postava je muzejski savjetnik Borislav Bijelić. Četiri sobe i hodnik sadrže predmete iz đakovačke prošlosti od 13. stoljeća do

40-ih godina 20. stoljeća, odnosno od turskoga perioda do građanskog salona u bidermajerskom stilu te se na kraju u posljednjoj

sobi nalazi najburnije razdoblje novije hrvatske povijesti – soba koja predstavlja Domovinski rat u Đakovu i Đakovštini.

Posljednji je otvoren 2017. godine Arheološki stalni postav. Autori su ovoga postava Ivo Pavlović, Ana Grbeša i Jelena Boras. Sastoji se od sedam prostorija podijeljenih u tri vremenska bloka. Kronološki postav započinje prapovijesnim razdobljem, preko antičkog pa do srednjovjekovnog i ranovjekovnog arheološkog materijala s područja Đakovštine.

Prvih pedeset godina postojanja Muzeja Đakovštine obilježilo je pitanje adekvatnog prostornog rješenja koje se 2002. godine riješilo, danas se pak nameće potreba što hitnijeg renoviranja jer je već velikim dijelom u derutnom stanju.

Izdavačka djelatnost Muzeja Đakovštine vrlo je aktivna. Temelje toj djelatnosti udarila je Hedviga Dekker izdavši u Biblioteci Muzeja Đakovštine Đakovo 1959. prvu publikaciju pod nazivom „Đakovo i njegova okolica kroz kulturno historijske spomenike". Muzejska se izdavačka djelatnost danas prvenstveno nameće kontinuiranim publikacijama čime dokazuje svoj predani stručni rad. Svake druge godine izdaje se zbornik, gotovo svaku izložbu prati neka vrsta publikacija (kataloga, deplijan).

Unazad 20-ak godina muzejska djelatnost Muzeja Đakovštine sve je bogatija. Ugostili smo mnoge zapažene izložbe (Izložba fotografija Mire Laya, Liturgijsko ruho iz Zbirke tekstila Muzeja za umjetnost i obrt, Sto godina Hrvatskoga lista i mnoge druge), ali smo mnoge i sami postavili (Grobni nalazi sa Štrbinaca, 140. godina DVD-a Đakovo, In vila que vocatur Diaco, Ivan Tišov 1870. - 2020.). Surađivali smo i surađujemo s mnogim znanstvenim institucijama i muzejima diljem Hrvatske.

Pratimo suvremene oblike komunikacije kako bismo potaknuli interes mladih ljudi prema nama. U prostorima naših stalih postava nalaze se i QR kodovi koje posjetitelji mogu skenirati svojim pametnim telefonima ili tabletom te će ih kod preusmjeriti na stranicu audio vodiča kroz stalni postav.

Neprestano obogaćujemo zbirke donacijama i kupnjom kako se to i činilo u samim povojima Muzeja.

Danas je u sastavu Muzeja sedam zbirki. Koje ukupno broje više od 7 000 predmeta. Posjedujemo i vrlo bogatu knjižničnu građu i hemeroteku koje neprestano također obogaćujemo.

S obzirom na povećanje broja građe, ukazala se potreba za većim prostorom pohrane muzejske građe. Tako je 2015. godine dovršena izgradnja novoga objekta u dvorištu koji se sastoji od knjižnice i čuvaonice.

U budućnosti se vidimo kao stup kulturnog identiteta grada Đakova i Đakovšine, kao izvorište kulturnog, intelektualnog i edukativnog zbivanja uvijek otvoreno ljubiteljima starine, baštine i stjecanja novih spoznaja o onome što smo nekoć bili kako bismo uvidjeli kamo idemo jer kako kaže Robert Jacob Goodkin *Potražite u prošlosti vodilju za budućnost* jer *Historia est magistra vitae*.

Ravnateljica Marina Božić

BORISLAV BIJELIĆ

Kulturno-povijesni postav Muzeja Đakovštine

Već po isteku produženog 19. stoljeća postojanje muzeja u pojedinim manjim gradovima Hrvatske predstavljalo je nepobitnu kulturnu činjenicu, a one koji su tu činjenicu u svojim sredinama uspjeli ozbiljiti danas spominjemo kao zaslužne građane i svojevrsne kulturne vizionare. Već u tom periodu, u periodu između dva svjetska rata, zabilježeni su i istupi pojedinih Đakovčana koji su najavljivali osnivanje muzeja i u našem gradu (koji je u to vrijeme imao status trgovišta). No, to se nije dogodilo. Muzej će biti osnovan nešto kasnije, pet godina nakon završetka Drugog svjetskog rata. Značajnu ulogu pri njegovom osnivanju, a potom i radu, pogotovo tijekom pedesetih godina, dali su članovi netom osnovanog Društva ljubitelja starina. Oni su, predvođeni Hedvigom Dekker, prvom ravnateljicom Muzeja Đakovštine i dugi niz godina jedinom stručnom osobom u njegovom sastavu, sami prikupljali predmete za koje su mislili kako će kva-

Jedan od prvih plakata Muzeja Đakovštine

litetno svjedočiti o povijesti i kulturnoj baštini Đakova i Đakovštine. I ne samo da su osobno na tome radili, oni su poticali i druge da daju svoje priloge u ostvarivanju spomenutih ciljeva.

Bilo je to vrijeme poleta, entuzijazma i vjere u stvaranje nekog boljeg i pravednijeg svijeta u kojem bi kultura, shvaćena u najširem smislu te riječi, trebala imati zapaženu ulogu, a oni, kao kulturni aktivisti, postati relevantni sudionici pozitivnih društvenih procesa.

Uvidom u stare inventarne knjige Muzeja jasno je da je u prvim godinama rada Muzeja najveći dio njegova fundusa u nastajanju bio doniran, a tek u zanemarivom broju slučajeva i kupljen. Donacije su bile dominantan način stvaranja onoga što mi danas nazivamo muzejskim fundusom, a to će ostati, *mutatis mutandis*, sve do danas. Na taj način stvorene su prve muzejske zbirke, a ono što je procijenjeno da je u njima najbolje, bilo je izloženo potkraj 1952. godine u prvom stalnom muzejskom postavu. U njemu se, iz ideoloških razloga, preferirala narodno oslobodilačka borba, odnosno uloga partizana kao bitnog revolucionarnog i narodno oslobodilačkog faktora. Doduše, respektabilnih, unikatnih predmeta iz toga perioda gotovo da i nije bilo. Dominantno je bilo oružje, fotografije te prijepisi dokumenata koje su djelatnici Muzeja zatražili, i dobili, od drugih regionalnih ustanova unutar kojih se ta problematika sustavno istraživala. U to vrijeme, opet iz ideoloških razloga, učinjena je ozbiljna pogreška s obzirom da je skupljanje povijesne građe vezane za period Drugog svjetskog rata usredotočeno isključivo prema kriterijima pobjednika u tom sukobu. Ako se to, gledajući iz perspektive ranih pedesetih možda i moglo shvatiti, ali ne i opravdati, danas imamo problema da, uz pretpostavku da to želimo, više i nismo u mogućnosti da na balansirani način približimo Drugi svjetski rat na području Đakova i Đakovštine.

Problema, doduše ne slične prirode, imamo i sa zadnjim, Domovinskim ratom. Naime, duboko svjesni da se još za vrijeme trajanja rata mora pristupiti prikupljanju građe, u tom pravcu učinjeni su određeni koraci. Unatoč tome, rezultati nisu bili baš spektakularni. Razloga tomu bilo je više, no osnovni je bio taj što djelatnici Muzeja nisu imali pristup bojišnici, što se sve i svašta proglašavalo

vojnom tajnom, što se teško dolazilo do osoba koje su imale ingerencije donositi određene odluke te stoga što u Muzeju nismo imali dovoljno dobru isprofiliranost kadra koji bi mogao sustavno i kompetentno pratiti ratnu problematiku. Dobar dio prikupljene građe, ne nužno visoke kvalitete, ušao je u Muzej tijekom druge polovice devedesetih godina, i to donacijama svjesnih pojedinaca koji su znali sagledati mjesto i ulogu Muzeja u nekoj budućoj valorizaciji Domovinskog rata. Zbog ekstremno neusklađene normativne regulative, najveći dio doniranog oružja iz Domovinskog rata Muzej je bio primoran vratiti za to ovlaštenim institucijama.

Bomba ručne izrade

O donacijama kao glavnom izvoru popunjavanja pojedinih muzejskih zbirki svjedoči i stanje u Umjetničkoj zbirci Muzeja Đakovštine koju smo, i to s pravom, prije desetak godina preimenovali i službeno registrirali kao Likovnu zbirku.

Pedesetih i šezdesetih godina prikupljene „umjetnine" u pravilu su bile donirane, a kvaliteta donacija bila je dvojbena u svakom smislu, kako tehničkom, tako i estetskom. Naime, pojedinci su lokalne muzeje tih godina nerijetko doživljavali kao mjesta za odlaganje nepotrebnih i starih stvari što je, na žalost, barem djelomično, prisutno sve do danas.

Likovne izložbe pedesetih i šezdesetih godina u Muzeju Đakovštine bile su rijetke, gotovo da ih uopće nije bilo, a kada su u narednim desetljećima one postale muzejska stvarnost zaživio je i princip da oni koji izlažu u Muzeju, kao čin dobre geste, ustanovi poklanjaju jedan svoj rad. Takav princip zasigurno je imao svoje opravdanje i zadržan je sve do danas, a čini se da će još dugi niz godina biti jedan od najznačajnijih izvora popunjavanja likovnih zbirki, kako našeg Muzeja, tako i svih drugih lokalnih muzeja općeg tipa.

Likovna zbirka Muzeja stvarala se upravo na spomenuti način, a ovisila je dobrim dijelom i o preferencijama kustosa kojima je bila povjerena te stupnju njihove inventivnosti da dođu do željenih radova. U tom smislu izdvojio bih način na koji je Muzej došao u vlasništvo desetak radova suvremenih hrvatskih umjetnika. Naime, prije dvadesetak godina Grad Đakovo pokrenuo je kulturno-znanstvenu manifestaciju Strossmayerovi dani u okviru koje su bili organizirani koncerti klasične glazbe, znanstveni simpoziji i likovne izložbe održavane najčešće u izložbenom prostoru Muzeja Đakovštine. Prvih godina održavanja Strossmayerovih dana Grad bi otkupio poneki rad s nakanom, kako se u kuloarima moglo čuti, priprema za osnivanje gradskog muzeja suvremenih umjetnosti. Kao što će vrijeme pokazati bila je to još samo jedna u nizu dobrih, ali objektivno teško ostvarljivih inicijativa. Desetak kupljenih radova smješteni su u našoj čuvaonici, ali su vođeni kao vlasništvo Grada. Kada je postalo jasno da od osnivanje muzeja suvremenih

Vladimir Blažanović: Posljednja večera, ulje na platni, 140 x 75 cm

Tihomir Lončar: Krajolik, ulje na platnu, 100 x 70 cm

umjetnosti u Đakovu nema ništa iz Muzeja je poslan zahtjev da spomenute slike pređu u muzejsko vlasništvo te da se kao takve i tretiraju, odnosno inventariziraju kao dio Likovne zbirke. Grad je zahtjev Muzeja prihvatio, slike su postale vlasništvo Muzeja, a dio njih posjetitelji će moći vidjeti i na recentnoj izložbi povodom obilježavanja 70 godina rada Muzeja.

Na sličan način, prije nekoliko godina, došlo je i do zapažene i vrijedne donacije u okviru Kulturno-povijesne zbirke. Naime, tijekom druge polovice 2017. godine, unatoč obimom i kvalitetom skromne građe, u Muzeju smo postavili izložbu Hrvatski (katolički) orao u Đakovu. Na samom otvaranju izložbe nadbiskup Marin Srakić, koji je izložbu i otvorio, dao je informaciju kako je nekoliko dana prije otvaranja izložbe u sakristiji katedrale imao prilike vidjeti originalnu zastavu đakovačkog Hrvatskog (katoličkog) orla te nas uputio da tu informaciju provjerimo. Informacija je bila točna. U sakristiji nije bila samo orlovska zastava već i zastave Hrvatskog pjevačkog i kazališnog društva Preradović, Hrvatskog obrtničko – pripomoćnog društva te četiri procesijske zastave, od kojih su tri vapile za ozbiljnim restauratorskim intervencijama. S obzirom da su sve spomenute zastave u razdoblju između dva svjetska rata davale obilježja društvenom životu Grada, pa da ih samim time možemo smatrati gradskim zastavama, smatrali smo da bi bilo u redu omogućiti Đakovčanima da ih vide – i to u gradskom Muzeju, dakako. Nije prošlo dugo vremena od naše inicijative za donaciju zastava, a Muzej je dobio dopis u kojem nas je Nadbiskupijski ordinarijat Đakovačko-osječke nadbiskupije izvijestio da možemo preuzeti sve zastave. Zastave su Muzeju Đakovštine ustupljene u narednih pedeset godina, a to praktično znači poklonjene.

Dio spomenutih zastava danas se nalazi u stalnom muzejskom postavu, a dio čeka na neophodnu restauraciju te upravo iz toga razloga nije postavljen na izložbi čiji je integralni dio katalog koji upravo prelistavate.

I na kraju ovoga kratkog prikaza o nekim interesantnim detaljima vezanim za pojedine zbirke Muzeja Đakovštine smatram za potrebno spomenuti i čovjeka o kojem malo znamo, a koji je svojim radom prisutan, kako u stalnom postavu, tako i na ovoj izložbi. Ri-

Ljudevit Horvat s maketom katedrale, fotografija, 20 x 25 cm

ječ je o stolaru Ljudevitu Horvatu, rođenom u Đakovačkoj Satnici početkom druge polovice 19. stoljeća. Horvat je bio nagrađivan za svoje radove na županijskim natjecanjima (dvije njegove diplome izložene su na izložbi čiji je sastavni dio i ovaj katalog), a nama je posebno interesantan stoga što je potkraj 19. stoljeća došao na ideju da izgradi pretencioznu drvenu maketu katedrale. Ta katedrala danas je sastavni dio našeg stalnog postava, a Muzej je do nje došao na pomalo čudan način. Naime, godine 1903. maketu je kupio grof Pavao Pejačević Virovitički i izložio ju u svom dvorcu. Nakon 1945. godine sva je njegova imovina konfiscirana, pa samim time i spomenuta maketa, koja se potom našla u Muzeju Slavonije u Osijeku. Neposredno nakon osnivanja Muzeja Đakovštine, tijekom 1953. godine, kolege iz Osijeka maketu su poklonile našem Muzeju.

Iako u stalnom postavu ima istaknuto mjesto i izaziva pozornost posjetitelja, maketa već godinama nije restaurirana i krajnje je vrijeme da se na tom planu nešto učini. No, i takva kakva je, potpisniku ovih redova čini se da je do sada najbolje napravljena maketa katedrale, i to ne samo od drveta, već općenito.

JELENA BORAS

Arheološka zbirka Muzeja Đakovštine u 70 godina aktivnosti kustosa

Prva ravnateljica Muzeja Đakovštine, Hedviga Dekker obnašala je ujedno i ulogu prve kustosice arheološke zbirke Muzeja Đakovštine u razdoblju od 1951. do kraja 1962. godine. Iako je završila Učiteljsku školu i Višu pedagošku akademiju[1], svojim radom je pokazala široko poznavanje građe te sposobnost klasifikacije i interpretacije arheološkog materijala. Godinu dana nakon osnivanja Muzeja Đakovštine, uspjela je uobličiti i realizirati prvi stalni postav čiji je sastavni dio bio i arheološki materijal prikupljen donacijama Muzeju Đakovštine. O sedmoj obljetnici otvaranja prvog stalnog postava, Hedviga Dekker je 1959. godine izdala knjigu *„Đakovo i njegova okolica kroz kulturno historijske spomenike"* koja predstavlja prvu arheološku publikaciju Muzeja Đakovštine. Osim što je predstavila nalaze koji su dio arheološke zbirke, Hedviga Dekker je izradila i opsežan katalog arheoloških nalazišta u Đakovštini u kojemu je predstavila 123 lokacije[2] s točnim položajem (oznaka katastarske čestice, vlasnik), okvirnom datacijom (neolit, bronza, halštat, laten, predrimski nalazi, rim, provinc. rim, srednji vijek), vrstom lokaliteta (naselje, groblje, gradina, depo)

1 Borislav BIJELIĆ, Đakovačke ulice, Đakovo, 1998., 37.

2 H. Dekker je svaki lokalitet u katalogu dijelila na posebnu jedinicu s obzirom na točnu lokaciju (kat. čestica) i na vrstu nalaza, pa tako npr. u slučaju lokaliteta Semberija kod Budrovaca imamo 9 unosa koji su podijeljeni na 4 katastarske čestice i 6 razdoblja. Prema tome, ne radi se o 123 različita lokaliteta ili nalazišta nego 123 lokacije koje se kategoriziraju prema smještaju u prostoru i u vremenu.

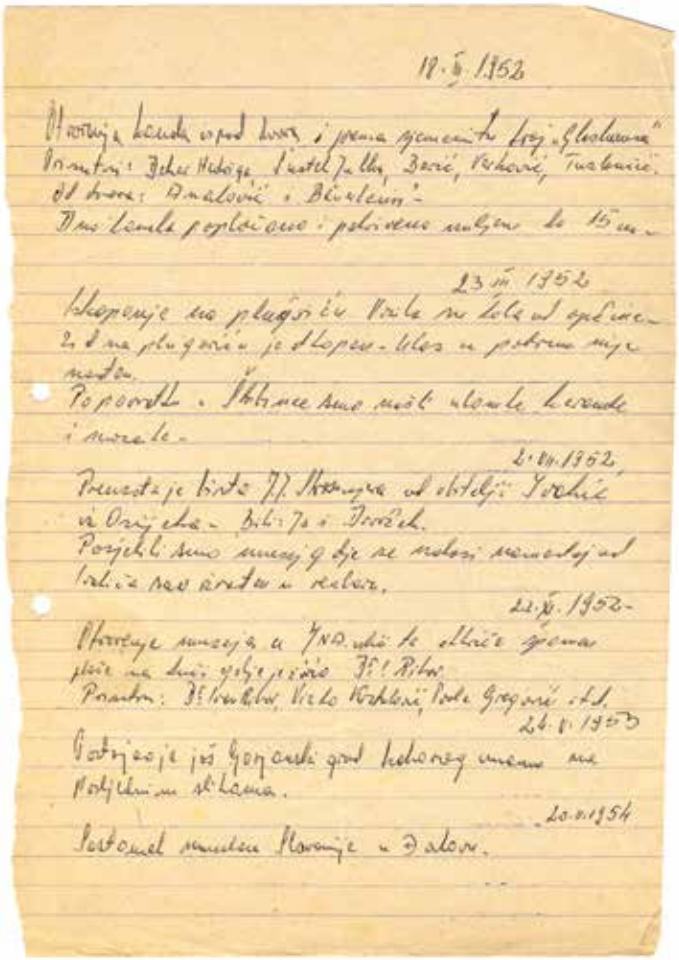

Terenske bilješke Hedvige Dekker 1952. - 1954.

stanjem ugroženosti, stanjem istraženosti, okolnostima nalaza te godinom nalaska. Ovakva brojka je rezultat razgranate aktivnosti terenskih pregleda diljem cijelog onodobnog kotara Đakovo, a prema godinama pronalaska vidljivo je da je terenska djelatnost Hedvige Dekker bila najplodonosnija 1955. godine kada su otkrivene 33 lokacije, 1954. godine kada je zabilježeno 26 te 1953. godine sa zabilježenih 19 lokacija[3]. U Muzeju Đakovštine sačuvan je i je-

3 Hedviga DEKKER, Đakovo i njegova okolica kroz kulturno historijske spomenike, Đakovo, 1959., 35 – 53.

dan list s datumima iz 1952. – 1954. za koje pretpostavljamo da su bilješke Hedvige Dekker o poduzetim arheološkim aktivnostima gdje navodi čak i iskopavanje u Budrovcima na lokalitetu Plugarić.

Hedviga Dekker umrla je na samom početku 1963. godine. Kasnije, iste godine u Muzej Đakovštine zaposlena je Branka Raunig, diplomirana arheologinja koja je u znanstvenim krugovima do danas najpoznatija zbog svojeg doprinosa proučavanju Japoda. Zadržala se na radnom mjestu kustosa u Đakovu do 1971. godine, a razdoblje njezina djelovanja obilježeno je prvim arheološkim istraživanjima koje je poduzela u ime Muzeja Đakovštine. Iako je dokumentacija iz ovog razdoblja tek parcijalno sačuvana, na temelju izvještaja i terenskih dnevnika u mogućnosti je izdvojiti nekoliko važnijih kampanja koje su obilježile rad Branke Raunig u Muzeju Đakovštine. Već je u studenom 1963. godine poduzela istraživanje lokaliteta Mrzović - Ravan, a ekipu na istraživanju su činili Branka Raunig, Marijan Živković (član muzejskog savjeta) te Marica Slišković (pomoćni službenik) uz još četiri radnika[4]. Dvije godine nakon toga prisustvovala je zemljanim radovima uz zapadni zid crkve Svih svetih u Đakovu prilikom čega je detektirala temelje minareta nekadašnje džamije[5]. Nedugo potom, prilikom kopanja jame za šupu za drva uz sjeverni zid crkve, otkriveni su prvi grobovi što predstavljaju prve nalaze velikog srednjovjekovnog groblja koje će se istraživati trideset godina kasnije[6]. Iste godine (1965.) u lipnju u terenskom dnevniku nailazimo na prve zapise sa Štrbinaca gdje je pozvana na uviđaj nakon što su pronađeni nalazi prilikom kopanja kanala za kablove. Do kraja 1966. u više navrata je prisustvovala radovima vezanim uz izgradnju trafo stanice i pripadajućih objekata, tako nalazimo zapis od 23. rujna 1965. godine kada navodi: *U sjevernom temelju nađen je fragment dna staklene plitice*[7]. S velikim oprezom, možemo pretpostaviti da se radi o pozlaćenom dnu staklene posude, jednom od najpoznatijih nalaza

4 Podaci preuzeti iz Terenskog dnevnika Branke Raunig koji se čuva u Muzeju Đakovštine.

5 Branka RAUNIG, *Podaci o iskopavanju rova za kanalizaciju pored župne crkve, sa otkrivenim temeljem minareta džamije*, rukopis. Đakovo, 1965.

6 Podatak iz Terenskog dnevnika Branke Raunig, Muzej Đakovštine Đakovo.

7 Branka RAUNIG, Terenski dnevnik, Muzej Đakovštine

koji su pohranjeni u Muzeju Đakovštine jer ovaj značajni nalaz u terenskim bilješkama nije jasnije zabilježen.

Kustosica Branka Raunig na istraživanju lokaliteta Mrzović Ravan 1936. godine

Branka Raunig je 1966. godine rekognoscirala prostor Ivandvora, započela je svoje istraživanje kanalizacijskih šahtova na prostoru današnjeg Strossmayerova perivoja i središta grada Đakova[8], a ubrzo potom i terenski pregled selâ Budrovci, Viškovci, Forkuševci i Pisak, a sljedeće godine lokalitet Rakova Pustara kod Đakova[9]. U Muzeju Đakovštine čuva se i materijal prikupljen prilikom izgradnje hotela „Palas" u Đakovu, a najveći udio zauzimaju srednjovjekovni keramički pećnjaci. Zadnji njezin dokument u arhivi Muzeja Đakovštine nalazimo iz veljače 1971. godine kada Branka Raunig sastavlja „Prijedlog srednjoročnog projekta arheoloških istraživanja do 1975. godine" na lokalitetima Dragotin – Kućinac, Vuka – Bijele klade, Budrovci – Jabučanje, Velika straža u Daljskoj

8 Detaljniji opisi u: Jelena BORAS, *In villa que vocatur Diaco – arheološka istraživanja na prostoru grada Đakova*, Đakovo, 2018.

9 Branka RAUNIG, *Izvještaj o rekognosciranju terena Rakova pustara 11. 5. 1967.*, rukopis. Đakovo, 1967.

planini te Đakovačka Satnica – Popovčica / Katinska. Već iste godine, Branka Raunig odlazi iz Muzeja Đakovštine u Muzej Pounja u Bihaću gdje je iste godine imenovana ravnateljicom[10]. Bitno je spomenuti i da je u vrijeme Branke Raunig otvoren Drugi stalni postav Muzeja Đakovštine.

Nakon njezina odlaska, Muzej Đakovštine bio je bez kustosa arheologa sve do sredine 1978. godine kada se zapošljava Ivo Pavlović, diplomirani arheolog. U ovom *intermezzu* kada muzej nije imao zaposlenu stručnu osobu koja bi vodila brigu o prikupljenim nalazima, ipak se dogodio bitan korak u smislu zaštite kulturne baštine jer je 1975. godine arheološka zbirka registrirana kao kulturno dobro pod oznakom ROS – 62. Osim toga 1972. godine u Muzej je predana slučajno pronađena kasnobrončanodobna ostava s lokaliteta Cerik – Rudine kod Punitovaca, koja je vrlo rijedak i bitan nalaz u kontekstu proučavanja brončanog doba istočne Hrvatske.[11]

U travnju 1979. Ivo Pavlović organizira arheološka istraživanja na lokalitetu Šimenica u Strizivojni, prilikom kojih je pronađen fond arheološkog materijala koji se može datirati u prapovijest i antičko razdoblje[12], a u rujnu iste godine u suradnji s Odsjekom za arheologiju organizirano je istraživanje na Štrbincima koje možemo okarakterizirati kao prvu etapu sistematskog istraživanja ovog vrlo vrijednog i bitnog lokaliteta[13]. Iste te godine (1979.) otkriven je lokalitet Grabrovac na mjestu današnje ciglane Wienerberger d.o.o. - Proizvodnja Tondach Đakovo, kada su prilikom zemljanih radova otkriveni skeletni ostaci. Bili su to prvi nalazi koji su rezultirali sustavnim istraživanjima koja su započela 1980. godine, a u

10 Amra ŠAČIĆ – BEĆA, „Dr. sc. Branka Raunig – naučnica koja je dala nemjerljiv doprinos istraživanju ilirskih Japoda na tlu današnje BIH", u: *Bosanskohercegovačke nau*čnice/znanstvenice i njihov istraživački rad, Zbornik radova, ur. Šaban Zahirović, Sarajevo, 2018., 287.

11 Ksenija VINSKI – GASPARINI, *Ostava kasnog brončanog doba iz Punitovaca kod Đakova*, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 3. s. XII-XIII, Zagreb 1979-80, str. 87-103.

12 Ivo PAVLOVIĆ, Šimenica – novi arheološki lokalitet, Đakovo i njegova okolica, sv. 2 - Zbornik Muzeja Đakovštine, Đakovo, 1982., 105 – 119.

13 Podaci preuzeti iz Izvještaja o izvršenom programu rada Muzeja Đakovštine u 1979. godini SIZ-u za kulturu Općine Đakovo, 31. ožujka 1980. g., Arhiv Muzeja Đakovštine.

Istraživanje na lokalitetu Grabrovac 1980. godine

isprekidanim etapama su se nastavila do današnjih dana[14]. Riječ je o jednom od istaknutijih arheoloških lokaliteta u Đakovštini zbog bogate i raznolike stratigrafije nalaza iz različitih razdoblja prošlosti: od sopotske kulture do antičkog razdoblja. Tijekom jeseni 1980. godine pronađen je još jedan vrlo bitan nalaz koji je izložen u stalnom postavu arheologije Muzeja Đakovštine, a riječ je o ostavi koja sadrži više od 300 komada srebrnih ugarskih denara koji se datiraju u razdoblje kasnog 14. stoljeća, a koji su pronađeni na njivi „Zaselje" u Drenju. Prema izvještaju Ive Pavlovića, većina pronađenih denara je završila u rukama privatnih sakupljača, no nastojanjem kustosa na posljetku su ipak završili gdje i pripadaju, u fundusu arheološke zbirke Muzeja Đakovštine[15]. Sljedeće bitne arheološke aktivnosti uslijedile su tijekom devedesetih godina. Već 1991. godine istraživan je lokalitet Ivandvor u suradnji s Regionalnim zavodom za zaštitu spomenika u Osijeku, a pronađeno je 368

14 Arhiv Muzeja Đakovštine, izvještaji s istraživanja.

15 Arhiv Muzeja Đakovštine, rukopis Ive Pavlovića.

ranonovovjekovnih grobova[16]. Prije izgradnje poslovnog centra *„Dyacro"* koji je trebao biti smješten na lokaciji današnjeg parkirališta sjeverozapadno uz crkvu Svih svetih provedeno je arheološko istraživanje kojim je, tijekom tri godine iskopavanja, otkriveno više od 500 srednjovjekovnih grobova. Istraživanja je proveo Muzej Đakovštine u suradnji s Odsjekom za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu[17], a istraživanja su rezultirala monografijom kojom je obrađen kompletan pronađeni materijal te valoriziran u kontekstu srednjovjekovne arheologije. Krajem devedesetih godina, ponovno su pokrenuta sustavna arheološka istraživanja Štrbinaca i upravo na jednom takvom istraživanju 2001. godine pronađeno je i drugo pozlaćeno stakleno dno[18]koje je i danas jedan od najpoznatijih dijelova predmeta arheološke zbirke Muzeja Đakovštine. Upravo je ovaj slikovni prikaz poslužio kao likovni motiv na medalji koja je izrađena prilikom posjete pape Benedikta XVI.

Tordirana brončana narukvica s Grabrovca, kasna faza kulture polja sa žarama

16 Zvonko BOJČIĆ, *Ivandvor između prošlosti i budućnosti*, Revija Đakovački vezovi 1991, 85 – 86.

17 Voditelj istraživanja je bio Krešimir Filipec s Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

18 Branka MIGOTTI, *Pozlaćena stakla sa Štrbinaca kod Đakova*, Đakovo, 2003., 36.

Hrvatskoj 2011. godine, čime je ovaj predmet zasluženo i prigodno značajno populariziran. Što se izložbene djelatnosti tiče, važno je spomenuti izložbu *„Accede ad Certissiam"* na kojoj su izloženi arheološki predmeti sa Štrbinaca, a koja je, osim u Đakovu, gostovala u Zagrebu, Šibeniku i Puli tijekom 1999. i 2000. godine.

Veliki zamah za arheologiju Đakovštine predstavljaju radovi prije izgradnje dionice Sredanci - Đakovo – Osijek autoceste A5. Na trasi duljine nešto više od 25 kilometara koja prolazi prostorom Đakovštine, istraženo je 14 lokaliteta istraživalo je osam znanstvenih institucija. Istraženo je 60 hektara površine u obliku rova koji siječe Đakovštinu u smjeru sjever – jug[19], čime je dobiven presjek arheoloških kultura od mlađeg kamenog doba do ranog novog vijeka. Kako su istraživanja bila velikog opsega i praćena detaljnim analizama, arheologija prostora Đakovštine postala je temom brojnih znanstvenih radova, čime su se spoznaje o našoj dalekoj

Istraživanje lokaliteta Štrbinci 1979. godine

19 Više o lokalitetima u: Jelena BORAS, „Autocesta A5 – najbrži put u prošlost Đakovštine", *Zbornik Ogranka Matice hrvatske u Đakovu*, Đakovo, 2020., 79 – 89.

prošlosti obogaćivale i omogućavale daljnja istraživanja. Muzej Đakovštine je sudjelovao u dva iskopavanja: Novi Perkovci – Krčavina i Kaznica – Rutak. Kako u to vrijeme nažalost Muzej Đakovštine nije imao adekvatan prostor za trajnu pohranu tolike količine nalaza, materijal je pohranjen u Arheološkom muzeju u Osijeku, a dio je posudbom izložen u stalnom arheološkom postavu čiji je sinopsis i prve obrise uobličio Ivo Pavlović.

Rimska opeka s crtežom statue brončanog konja i natpisom, nepoznato nalazište

Nova smjena kustosa arheologa u Muzeju Đakovštine zbila se 2015. godine kada nakon umirovljenja Ive Pavlovića brigu o arheološkoj zbirci preuzima magistra arheologije Ana Grbeša. Njezino djelovanje u Muzeju Đakovštine obilježava intenzivna priprema novog arheološkog postava, čija je realizacija omogućena izgradnjom zgrade čuvaonice u dvorištu Muzeja Đakovštine, razvijanje koncepta te prikupljanje i klasifikacija odabranog materijala. Izložbom *„Odabir materijala s arheoloških lokaliteta Štrbinci i Župna crkva"* zajedno s Ivom Pavlovićem predstavila je najpoznatije nalaze s ova dva lokaliteta koji su *de facto* okosnica stalnog postava.

Mač s lokaliteta Garov Dol kod Gorjana, 14. stoljeće

Početkom 2017. godine Ana Grbeša odlazi s mjesta kustosice arheologinje, a na njezino mjesto dolazi Jelena Boras, magistra arheologije. Osim zaštitnog istraživanja prilikom rekonstrukcije Trga J. J. Strossmayera 2017. godine, Muzej Đakovštine surađuje s različitim institucijama prilikom sustavnih istraživanja na prostoru Đakovštine, a arheološka djelatnost kustosa je usmjerena prema digitalnoj popularizaciji arheološke baštine multimedijom te stvaranjem baze podataka za cijelu Đakovštinu koja će služiti kako struci tako i stanovnicima Đakovštine i posjetiteljima Muzeja Đakovštine. Treći stalni postav arheologije otvoren je u svibnju 2017. godine

U Muzeju Đakovštine pohranjen je materijal koji potječe sa spomenutih istraživanja, a zahvaljujući novom prostoru čuvaonice, muzejska politika je usmjerena adekvatnoj pohrani arheološkog

materijala koji je pronađen tekućim istraživanjima različitih institucija te materijala koji će tek biti pronađen budućim istraživanjima. Ciljevi takva nastojanja očituju se u stvaranju jedinstvenog mjesta za pohranu i relevantnog mjesta za proučavanje cjelokupnog materijala koji potječe s prostora Đakovštine.

Ulomak profilirane opeke, 15. stoljeće, Gorjani (?)

Arheološka zbirka Muzeja Đakovštine specifična je naspram ostalih zbirki iz matične ustanove. Podijeljena je na tri pododjeljka: prapovijest, antiku i srednji vijek. Ispočetka se kao muzejski predmet s inventarnom oznakom uvodio svaki pronađeni ulomak keramike, lijepa, kosti itd. čime se broj predmeta eksponencijalno povećavao svakim terenskim pregledom i istraživanjem, a među muzejskom građom se stvarao kaos. Od 2021. godine formirana

je arheološka studijska zbirka unutar arheološke zbirke koja obuhvaća sve prikupljene nalaze i uzorke. Oni se posebno uvode s obzirom na porijeklo (lokalitet i godina istraživanja), a namijenjeni su izučavanju i znanstvenomu istraživanju dok u proces inventarizacije ulaze restaurirani predmeti, cjeloviti nalazi te predmeti koji se prilikom arheološkog istraživanja klasificiraju kao posebni nalazi ili predmeti koji se prilikom znanstvene valorizacije mogu izdvojiti kao posebni. Revizijom materijala u skladu s novopostavljenim parametrima značajno će se reducirati broj elemenata u zbirci, ali će se stvoriti suvisla i održiva zbirka bez gubitka ijednog dosadašnjeg elementa, a koja predstavlja ono najbitnije iz arheološke baštine Đakovštine što je preživjelo teške i debele slojeve zemlje naše ne samo stoljetne nego tisućljetne prošlosti.

Otvorenje arheološkog stalnog postava 2017 godine

IVANA DEVIĆ

Etnografska zbirka

Kao prvi predmet etnografske zbirke 31. kolovoza 1951. godine upisana je tikvica iz Babine Grede Franje Matešića iz Đakova koju je poklonio Muzeju, a izložena je u vitrini posvećenoj Đakovačkim vezovima. U to je vrijeme za etnografsku zbirku bila zadužena ravnateljica Muzeja Hedviga Dekker, a u prvu Inventarnu knjigu do 1964. godine upisala je predmete do broja 720.

Prvi etnolog zaposlen u Muzeju bio je Ivica Šestan (1971. – 1979.). U njegovo vrijeme zbirka, točnije etnografska fototeka obogaćena je brojnim fotografijama tradicijskog graditeljstva sela Đakovštine. Od 1979. do 2016. godine u Muzeju je radila etnologinja Branka Uzelac. Autorica je brojnih izložbi, triju knjiga te trenutnog stalnog postava koji je otvoren 2005. godine. Nakon njenog odlaska u mirovinu, etnografsku zbirku preuzima etnologinja Marija Gačić (2016. – 2019.), a od 2019. godine u Muzeju Đakovštine etnologinja je Ivana Dević.

Muzej je sve godine djelovanja imao vrijedne i vjerne suradnike. Pomagali su pri postavljanju stalnih postava, povremenih izložbi,

brojnih terenskih istraživanja na području Đakovštine te prikupljanju etnografske građe. Pojedinci su, naročito nakon osnivanja Muzeja, darivali predmete za koje su smatrali da imaju muzejsku vrijednost. Naravno, s vremenom je započelo i otkupljivanje raznolike građe te se etnografska zbirka ubrzo obogatila vrijednom tekstilnom građom.

Sedamdeset godina nije kratak period te nije lako izdvojiti samo neke predmete koji se nalaze u Muzeju, a nisu do sada viđeni. Nadamo se da ćete ovom izložbom dobiti barem mali uvid u fundus etnografske zbirke u kojoj se trenutno nalazi 1687 predmeta te je potrebno sustavno raditi na povećanju tog broja. Muzej bi trebao biti sigurno mjesto za čuvanje narodnog blaga Đakovštine kako bi i sve buduće generacije mogle imati priliku uživati u onom što je godinama oblikovalo identitet i kulturu ovoga kraja i njegovih vrijednih stanovnika.

Neki od značajnijih predmeta etnografske zbirke koje ćete moći vidjeti na ovoj izložbi, a do sada nisu bili izlagani, su:

Loburica iz Budrovaca. Loburica je naziv za torbicu od kore drveta koja se koristila za branje gljiva i jagoda. Rub torbice sašiven remenom (kajišem) od drvene kore. Mijo Sito iz Budrovaca darovao ju je Muzeju Đakovštine 20. ožujka 1956. godine.

Šamija iz Semeljaca. Šamija (marama kojom se pokriva glava udanih žena) ručno vezena žutim zlatom naskroz po crnoj atlas svili. Motiv su grane - izrađene ružama popunjenim katorima, listovima i perima. Na zadnjem dijelu izvezene su zvijezde te ime Staža i godina 1889. kada je šamija rađena.

Rubina iz Trnave. Suknja - rubina od pamuka, tj. platna otkanog na stanu. Na rubinu prišiveni vezovi izvezeni raznobojnim svilenim koncem (ružičastim, zelenim, plavim) i metalnom žicom žute boje (zlatom) preko papira. Izvezeni su stilizirani biljni motivi, a između njih prostor je popunjen metalnim fliterima. Na rubinu je prišivena horizontalna podveza i četiri vertikalna ukrasa, tzv. stupa.

Vizikla s područja Đakovština. Vizikla je ženski crni ogrtač s đerdanima i pulijama. Ozdol na rubu su rojtice s đendarom, a rukavi su izrađeni crnim pulijama, đendarom i po jednom mašnom na svakom rukavu od iza. Nosile su ga djevojke u zimsko doba.

ANDREA HEĐI

Izdavačka djelatnost Muzeja Đakovštine

Od osnivanja Muzeja Đakovštine u prosincu 1951. godine do 1959. godine ne pronalazimo podatke o tiskanju nijedne publikacije. Istraživanju izdavaštva Muzeja Đakovštine posvetio se Borislav Bijelić, kustos kulturno - povijesne zbirke i ravnatelj Muzeja u periodu od 2004. do 2021. godine, ali unatoč njegovom trudu da dođe do spoznaja o postojanju publikacija u tom periodu one nisu pronađene i možemo na temelju njegova istraživanja i nepostojanja publikacija kao dokaza zaključiti da izdavaštvo Muzeja gotovo sigurno u tom periodu nije ni postojalo. Prva poznata tiskana publikacija u izdanju Muzeja Đakovštine bila je monografija „Đakovo i njegova okolica kroz kulturno historijske spomenike" tiskana 1959. godine, autorica je bila Hedviga Dekker, ravnateljica Muzeja Đakovštine od osnivanja do smrti 1963. godine.[1]

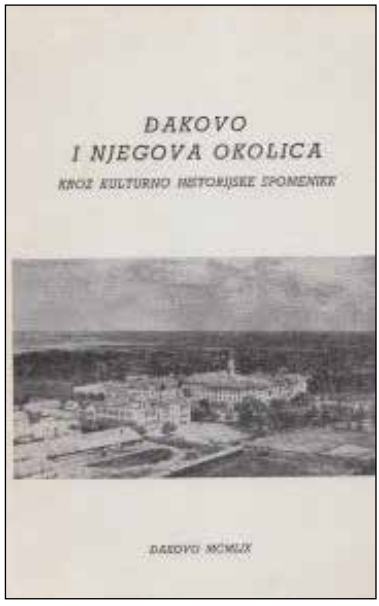

Hedviga Dekker: Đakovo i njegova okolica kroz kulturno historijske spomenike

Izložbene aktivnosti periodu od 1952. do 1963. godine bile su rijet-

1 Usp. Bijelić, B. Muzej Đakovštine: izdanja 1959.-2018. str. 5-7.

ke, prva o kojoj postoje zapisi u Đakovačkom listu bila je izložba „Narodna revolucija u Đakovštini" osmišljena 1955. godine u organizaciji Muzeja Đakovštine, ali izložena u prostoru vatrogasnog spremišta u Ulici Matije Gupca u Đakovu, iz očitih razloga, problema s prostorom. Godine 1956. Muzej Đakovštine organizirao je još jednu izložbu, pokretnu izložbu „NOB" s kojom je obišao nekoliko sela[2] . Tijekom 50-ih godina, točnije 1959. godine održana je još jedna izložba u organizaciji Muzeja Đakovštine, bila je to „Bitka na Sutjesci". Godine 1964. Muzej Đakovštine preuzeo je izložbu Muzeja revolucije naroda Hrvatske „Od NOO-a do AVNOJ-a". Godine 1967. osnivaju se Đakovački vezovi te izložbe u organizaciji Muzeja Đakovštine postaju češće, ali nisu pronađeni dokazi o publikacijama uz njih.[3] Prvi tiskani katalog u izdanju Muzeja Đakovštine, za koji znamo, izdan je tek 1976. godine, u sklopu vezovske izložbe „Ručnici Đakovštine i našičkog kraja". Ne posjedujemo kataloge u svojem fondu, kao pisani trag svih planiranih izložbi tijekom 80-ih i 90-ih godina, ali planovi su definitivno postojali, evidentno je to iz arhivske građe djelatnika koju sam pregledala. Jesu li sve planirane izložbene aktivnosti ostvarene, ostaje za daljnje istraživanje. U ovom katalogu navodim one izložbe za koje sam sigurna da su održane i da su publikacije uz njih tiskane. Godine 1977. postavljena je izložba „Marame i oglavlja našičkog kraja i Đakovštine" i tiskana istoimena publikacija, iste godine postavljene su još dvije izložbe i tiskane još dvije publikacije „Drvo u životu naroda Đakovštine i našičkog kraja" i „Austrijski novci od Marije Terezije do propasti carstva". Godine 1978. tiskan je „Zbornik Muzeja Đakovštine 1", glavni urednik bio je Ivica Šestan. Izložbe i gotovo neizostavno tiskanje publikacija uz njih sve su češće, ali se često održavaju izvan prostora Muzeja zbog manjka izložbenog prostora. Godine 1979. tiskani su katalozi izložbe „Samostalna izložba Đure Adžića - spomenici revolucije Slavonije i Baranje" i „Život i rad Milka Cepelića". Godine 1980. to su „Luka Botić u povodu 150. obljetnice rođenja", „Joško Baica – XIX. samostalna izložba/mrtve prirode". Godine 1982. izlazi „Zbornik Muzeja Đakovštine 2", ovaj put pod uredništvom Kreši-

2 Usp. Vijesti muzealaca i konzervatora, 4/1956. str 98.

3 Usp. Bijelić, B. Muzej Đakovštine: izdanja 1959.-2018. str. 13.-14.

mira Pavića te gostuje izložba „Marc Pio Giuseppe Salvelli - Bajke tropskih kiša". Godine 1983. „Likovni izraz u narodnom stvaralašvu Slavonije i Baranje". Godine 1984. „Đakovo i Đakovština u 19. stoljeću", publikacija uz izložbu i katalog izložbe „Đakovo kao likovno nadahnuće" te publikacija uz izložbu „Edo Murtić i Zlatko Prica - Jama". Godine 1985. izlazi „Zbornik Muzeja Đakovštine 3", glavni urednik je i dalje Krešimir Pavić. Iste godine održane su izložbe i tiskane sljedeće publikacije - „Spomenici revolucije Slavonije i Baranje", „80 godina željeznice u Đakovu", „Izložba crteža Mladena Lukačevića", „Izložba antičkog i srednjovjekovnog novca". Godine 1986. „Narodna vlast na kotaru Đakovo", „Đakovački plakat između dva svjetska rata", „20 godina Đakovačkih vezova kroz izložbe našeg muzeja". Godine 1987. tiskana je druga knjiga u izdanju „Muzeja Đakovštine - Povijest đakovačkih tiskara", autor je Krešimir Pavić, tiskane su publikacije uz „Izložbu 4 slikara iz Davora", „Djelovanje KPJ u Đakovu i Đakovštini 1935.-1945.". Godine 1988. uz izložbu je obilježeno „125. godina pjevačkih društava u Đakovu". Godina 1989. bila je dotad najplodonosnija godina što se tiče izložbi - „Janja Marić - Ulja i crteži", „Oslobođenje Slavonije i Baranje", „Prica - izložba slika", „Inkunabule i rariteti Dijecezanske biblioteke u Đakovu", „Izložba slika Valerije Mesarić", „Mladen Lukačević - Crteži, pasteli i ulja", „Počeci fotografije u Đakovu". Godine 1990. tiskani katalog uz izložbu svjedoči da je postavljena samo izložba „Strossmayer i knjiga". Sljedeća poznata izložba postavljena je tek 1993. godine, bila je to „Izložba dionica", novog povjesničara Muzeja, Borislava Bijelića. Isti je autor 1994. postavio izložbu „Granice Hrvatske na zemljovidima od XVI. do XX. stoljeća" u suradnji s Hrvatskim povijesnim muzejom iz Zagreba, zatim su uslijedile izložba „Rano kršćanstvo u kontinentalnoj Hrvatskoj - Od nepobjedivog sunca do sunca pravde", „Izložba slika Dragana Miloševića", „Suvremeni likovni umjetnici Đakovštine" i izložba „Tragovi". Godine 1997. tiskan je „Zbornik Muzeja Đakovštine 4", glavni urednik je Borislav Bijelić i on će ostati u toj ulozi do 2021. godine. Godine 1998. Borislav Bijelić objavljuje knjigu „Đakovačke ulice - kratke biografije osoba po kojima su dobile ime", iste su godine postavljene izložbe „Slavko Tomerlin" i „Accede ad Certissiam: antički i ranokršćanski horizont arheološkog nalazišta Štrbinci kod Đakova" te „Vinova

loza u narodnom stvaralaštvu". Godine 1999. postavljena je izložba „Edvard Kužina Matei - Samostalna izložba slika". Godine 2001. tiskan je „Zbornik Muzeja Đakovštine 5" te postavljena izložba „Izbor iz Zbirke Domovinskog rata". Godine 2002. tiskana je knjiga „Naše teme - ogledi o prošlosti i sadašnjosti Đakova i Đakovštine", autor je Borislav Bijelić. Iste godine postavljena je izložba „Florentes", prigodom preseljenja u novu muzejsku zgradu u kojoj je Muzej Đakovštine i danas, nakon nje je također prigodno postavljena izložba „Predrag Goll - Akvareli (odabir) 1948.-2000.", te godine u novoj zgradi, koja je napokon imala adekvatan prostor za izložbe, održane su i izložbe „Čuvari kulturne baštine", „Krunoslav Rac - Kopački rit, samostalna izložba fotografija" i „Tihomir Lončar - izložba slika". Godine 2003. postavljene su izložbe „Accede ad Certissiam - Ranokršćanski nalazi s arheološkog lokaliteta Štrbinci kod Đakova" (katalog tiskan povodom pohoda Pape Ivana Pavla II.), „Marko Ferger - Fotografija kao izazov", „Šestić - Mala retrospektivna izložba", „Milko Cepelić - u povodu 150. obljetnice rođenja" te su tiskane čak dvije knjige, „Hrvatski dom u Đakovu", autor je Željko Lekšić i „Pozlaćena stakla sa Štrbinaca kod Đakova", autorica je Branka Migotti. Tiskan je i „Zbornik Muzeja Đakovštine 6". Godine 2004. nastavljaju se nizati izložbe i tiskati katalozi te je postavljena „Samostalna izložba slika Krunoslava Raca", „Hrvoje Duvnjak - izložba slika", „Tišov - Mala retrospektivna izložba", „Accede ad Certissiam - Ranokršćanski nalazi s arheološkog lokaliteta Štrbinci kod Đakova" (Stolna crkva u Đakovu), „Tragovi - Izložba fotografija Andreja Cara", „Marko Ferger - Anonimus profinjenog senzibiliteta", „Žensko tradicijsko češljanje i oglavlja Đakovštine" te je tiskana knjiga „Đakovo u prijedlozima i projektima željezničkih pruga do 1914. godine", autor je Borislav Bijelić. Godine 2005. „Željko Sabljić - izložba fotografija", „Miroslav Benaković - Retrospektivna izložba", izložba Hrvoje Dumančić - „101 lipicanac", „Hrvatski sokol – Đakovo", deplijan „Etnološki postav Muzeja Đakovštine" na hrvatskom i engleskom jeziku, tiskana je knjiga „Pozdrav iz Đakova - đakovačke razglednice do 1945. godine" i objavljen je „Zbornik Muzeja Đakovštine 7". Godine 2006. „Sanja Rešček - izložba slika", „55. godina Foto kino kluba", „Vezovske etnografske izložbe", „Ivan Čačić - Izložba fotografija", „Ivan Germovšek - Život je pjesma" i

tiskana je knjiga „Hrvatski sokol u Đakovu 1906.-2006.", autor je Zvonko Benašić. Godine 2007. „Mario Šulina - Izložba fotografija", „Stjepan Jozić - Izložba slika", „Ivan Domac - mala retrospektivna izložba", „Stari đakovački memorandumi", deplijan „Stalni postav kulturno - povijesnog razvoja Đakova", na hrvatskom i engleskom jeziku, tiskana je knjiga „Oslobođena kap", autorice Silvije Butković i objavljen je „Zbornik Muzeja Đakovštine 8".

„Vodič kroz stalni postav Muzej Đakovštine Đakovo Etnološki odjel"

Godine 2008. „Mucko - Izložba slika", „Suvremeno u tradicijskom - građanski elementi u tradicijskom odijevanju", „Helmut Gross - Izložba slika", publikacija uz radionicu „Mi idemo ljeljo, mi idemo kralju ljeljo", izložbe „100. godina nogometa u Đakovu (1908. - 2008.)", „Josipovac Punitovački - slovačko selo u Đakovštini", „Izložba strip crteža Ivice Bednjanca". Godine 2009. „Izložba kreativnih slikara", „Krunoslav Rac - Izložba fotografija", „Prvi đakovački fotografi", „Gorjanske ljelje kao likovno nadahnuće", „Otarci đakovačkog kraja - iz zbirke obitelji Benašić", „Songs for my beloved", tiskana je knjiga „Nogomet u Đakovu 1908. - 1962"., autor je Borislav Bijelić te objavljen „Zbornik Muzeja Đakovštine 9". Godine 2010. „Planine, ljudi, putevi - Izložba fotografija Mire Laya", „Mali čuvari muzejskog blaga", „Predajno ruho baranjskih Hrvata iz fundusa Etnografskog muzeja Split", „Sedam desetljeća đakovačkih plakata i letaka", „Grožđe i vino znak Božjeg blagoslova", radionica „Suvremeno tradicijsko tekstilno rukotvorstvo u Slavoniji, Baranji i Srijemu". Godine 2011. „Slavonian Spirit - izložba fotografija Marija Šuline", „Filakovac- Mala retrospektivna izložba", „Marija Adrić - izazov tradicionalnom očekivanju", „Vesna Kolobarić - ...o vjetru i letu i pokretu!", „Ivan Germovšek - Svinjokolja", publikacija uz radionice „Od Tadijanovića do modne revije (eko radionice)", tiskana je knjiga „Vodič kroz stalni postav Muzeja Đakovštine - Etnološki

odjel", autorica je Branka Uzelac i objavljen „Zbornik Muzeja Đakovštine 10."

„Vodič kroz stalni postav kulturno povijesnog razvoja Đakova"

Godine 2012. izložbe „Akvizicije umjetničke zbirke 2002.-2012.", „Dobrovoljno vatrogasno društvo Đakovo (1872. - 2012.)", „Josip Kaniža Paste/Copy", „Oj, Perkovci i novi i stari, u vama su lole i bećari", „Filatelistička izložba", „Izrada dijelova tradicijske odjeće ljelja ili kraljica iz Gorjana", Eko-etno radionica „Šokačka kapa", „Liturgijsko ruho iz Zbirke tekstila Muzeja za umjetnost i obrt", „Stalni postavi Muzeja Đakovštine Đakovo". Godine 2013. izložba „Đakovačka rock scena - od sredine 60-ih do kraja 70-ih", „Suvremena hrvatska grafička scena", „Kodovi stvarnosti - izložba Zrinke Vinković Kralj, Matije Kralja i Sanjina Vinkovića", „Obrtnički proizvod kao sastavni dio tradicijske odjeće u Đakovštini", „Od tradicijskog kostima do etnografskog suvenira", „Ljelje - obojeni linorez mapa razglednica", „Josip Brandis - Znakovi koje sam...", tiskana je knjiga „Vodič kroz stalni postav kulturno povijesnog razvoja Đakova", autor je Borislav Bijelić i „Zbornik Muzeja Đakovštine 11".

Godine 2014. izložbe „Marija Adrić - Selidba uzoraka", „Kulturna baština Gorjana u nagrađenim grafikama učenika", „Donatorska izložba dr. sc. Zvonka Benašića", „Đakovo i Đakovština u Prvom svjetskom ratu", „Odabir materijala s arheoloških lokaliteta Štrbinci i Župna crkva", „Retrospektivna izložba Slavko Živković", „Odavno smo graničari stari... - Život i običaji graničarskih sela Đakovštine", knjiga „Zapisi iz Đakovštine I. - Tradicijska baština graničarskih sela Đakovštine", autorica je Branka Uzelac, „Slavko Živković - Ususret monografiji", autori knjige su Ivica Belamarić [et. al.] Godine 2015. izložbe „Petra Balekić - Odrazi stanja", „Likovna baština obitelji Pejačević", „Kulturna baština u nagrađenim gra-

„Vodič kroz stalni postav arheologije"

fikama učenika OŠ „Josip Kozarac" Josipovac Punitovački", „Nastavna sredstva i pomagala u privatnim školama Milosrdnih sestara sv. Križa", „Marija Kruljac - Zvuci baštine", Vesna Sokolić - Radost boja" te „Zbornik Muzeja Đakovštine 12". Godine 2016. „Skupna izložba radova Beljan, Duvnjak, Karas, Marić, Petrović", „Izložba Kristine Marić", izložba „Dajana Karas - Volumen u dubokom tisku", „Samostalna izložba Mirne Petrović", izložbe „Muzej u loncu", „20 slikarskih godina Krunislava Stojanovskog", „Ana Beljan - Eksperiment u tehnikama dubokog tiska", „Samostalna izložba Hrvoja Duvnjaka", (skupna publikacija navedenih izložbi nikad nije ugledala svjetlo dana iz tehničkih razloga, unatoč pripremama za nju), izmijenjeni deplijan „Kulturno - povijesni postav Muzeja Đakovštine", publikacija na hrvatskom i engleskom jeziku te knjiga „Zapisi iz Đakovštine II. - Tradicijska baština paorskih sela Đakovštine", autorica je Branka Uzelac. Godine 2017. „Marija Adrić Soldo - Ogledi o samopromatranju", „Lokalni izbori u Đakovu 1990. - 2001.", „Sjedi drvo na drvo: odnos čovjeka i drveta kroz različite aspekte života", „Hrvatski (katolički) orao Đakovo", „Svijet kristala patera Marija Crvenke", izmijenjeni deplijan „Etnografski postav Muzeja Đakovštine", na hrvatskom i engleskom jeziku, „Arheološki postav Muzeja Đakovštine", deplijan na hrvatskom i engleskom jeziku, „Tamburaško - klavirski recital: Luka Juriša, Matea Matić i gosti", „Zbornik Muzeja Đakovštine 13". Godine 2018. „Suvremeni đakovački umjetnici u fundusu Likovne zbirke Muzeja Đakovštine", „Šibice (etikete)" iz kolekcije Valentina Markovčića, „150 godina zaJedno", „In villa que vocatur Diaco - rezultati arheoloških istraživanja Đakovo", knjiga „Vodič kroz stalni postav arheologije", priredila Jelena Boras.

Godine 2019. izložbe „Eugen Varzić - Ludus", „Umijeće šaranja tikvica u Slavoniji", „Da vas podsjetimo - aktivnosti Muzeja Đakovštine sagledane kroz izložbene i druge plakate", „Mia Janković Shenster- Talog/Sediment", „Počeci sestrinstva u Hrvatskoj i Đakovštini". Godine 2020. izložbe „Željko Subić - zlatno lice ravnice", „Ivan Tišov (1870. - 1928.)", „Izbor iz etno građe vlč. Mate Kneževića", „Zašto je pčela važnija od čovjeka?", „Ivan Tišov 1870. - 2020." Godine 2021. „Izložba rijetko izlaganih slika iz Likovne zbirke Muzeja Đakovštine", „Mirjana Marović: Putovi", „Izložba Vuneni prekrivači iz fundusa Muzeja Đakovštine", „Stanko Abadžić: Aktovi", „Omladinske radne akcije - dizajn ideologije", „Etikete đakovačkih alkoholnih pića", „Novi Perkovci - Krčavina: Prapovijesno višeslojno arheološko nalazište".

Prvih sedamdeset godina postojanja, uz sve probleme i okolnosti u kojima se Muzej nalazio obilježila je plodna izložbena i izdavačka djelatnost. U katalogu su nabrojane publikacije u izdavaštvu Muzeja Đakovštine, ali su izložene tijekom ove izložbe samo one koje su autorski rad djelatnika Muzeja Đakovštine. Izostavljene su u popisu i one izložbene aktivnosti uz koje nisu tiskane publikacije u izdanju Muzeja Đakovštine, one koje fizički nedostaju u našoj zbirci ili o kojima nemamo dokaze da su postojale. Pod nakladništvom Muzeja Đakovštine tiskano je osamnaest knjiga u ovih sedamdeset godina, one su sve izložene u postavu izložbe, kao i svih petnaest brojeva Zbornika Muzeja Đakovštine. Popratno su izloženi i plakati s reprodukcijom izbora članaka iz Đakovačkog lista, koji je od 1953. pratio rad Muzeja Đakovštine.